

ชื่อหลักสูตร การทำผ้ามัดย้อม
จำนวน ๖ ชั่วโมง
กลุ่มอาชีพ พาณิชยกรรมและบริการ
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม

ความเป็นมา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษาได้มองเห็นความสำคัญและช่องทางในการขยายอาชีพการทำผ้ามัดย้อมให้กับประชาชนที่ต้องการมีรายได้ประกอบกับทาง สำนักงาน กศน. ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอนให้กับประชาชนเพื่อเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับประชาชนให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและนำไปประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนได้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีแนวคิดจัดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการทำผ้ามัดย้อมให้เป็นอย่างดีความรู้ผ้ามัดย้อมเป็นอาชีพที่ทำขึ้นเพื่อเพิ่มมูลค่า สมัยก่อนการจะย้อมผ้าเพื่อไว้ใช้เองในครัวเรือน ฝมือจะไม่ประณีตและไม่เรียบร้อยเพราะทำไว้ใช้เองในครัวเรือนและเป็นของฝากกับผู้ที่มาเยี่ยมเยือน ปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบการย้อมลวดลายสีเส้นเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย อาจใช้เป็นผ้าคลุมโต๊ะและผ้าคลุมไหล่ได้แต่ยังคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลวดลายมีลักษณะที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงกลายเป็นการทำผ้ามัดย้อมในรูปแบบใหม่ที่มีใช้เพียงแค่การทำผ้าห่ม ผ้าพันคอ ผ้าเช็ดหน้า ที่ใช้ในครัวเรือนหรือนุ่งห่มภายในครอบครัว ความรู้และประสบการณ์การทำผ้ามัดย้อมมาประยุกต์ดัดแปลงทำเป็นงานทำมือชิ้นเล็กๆ และได้พัฒนาชิ้นงานให้ใหญ่ขึ้น และในปัจจุบันแนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยมือหรืองาน “Handmade” นั้นมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำสร้างรายได้อาชีพให้มีความมั่นคงสามารถทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและนำเอาความรู้มาเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับศักยภาพพัฒนาตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมที่จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

หลักการของหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพ หลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม กำหนดหลักการไว้ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการให้สอดคล้องกับศักยภาพด้านต่างๆ ๕ ด้าน ได้แก่ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง ศักยภาพของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่
๒. มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรมมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองผู้อื่นในสังคม
๓. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ร่วมกับภาคีเครือข่าย
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้
๕. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในการประกอบอาชีพที่ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

1. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ
2. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

ระยะเวลา จำนวน ๖ ชั่วโมง

- ภาคทฤษฎี ๑ ชั่วโมง
- ภาคปฏิบัติ ๕ ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

1. ช่องทางการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม
 - 1.1 ความสำคัญการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม
 - 1.2 ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม
 - 1.2.1 ความต้องการของตลาด
 - 1.2.2 การใช้แรงงาน
 - 1.2.3 การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์
 - 1.2.4 การเลือกทำเลที่ตั้ง
 - 1.2.5 ทุน
 - 1.2.6 การบรรจุหีบห่อ
 - 1.2.7 การขนส่ง
 - 1.2.8 ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพตามศักยภาพ ๕ ด้าน ได้แก่ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพของภูมิประเทศ และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่
 - 1.3 แหล่งเรียนรู้
 - 1.4 ทิศทางการประกอบอาชีพ
2. ทักษะการประกอบอาชีพ
 - 2.1 ขั้นเตรียมการประกอบอาชีพ
 - 2.1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำผ้ามัดย้อม
 - 2.1.2 ลักษณะของการทำผ้ามัดย้อม
 - 2.1.3 วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม
 - 2.1.4 สถานที่ / พื้นที่
 - 2.2 ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อม
 - 2.2.1 การจัดทำ / จัดหาวัสดุ อุปกรณ์
 - 2.2.2 ปัญหาการทำผ้ามัดย้อม
 3. การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม
 - 3.1 การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม
 - 3.1.1 การวางแผนการจัดการการทำผ้ามัดย้อม
 - 3.1.2 การดูแลรักษาการควบคุมคุณภาพของการทำผ้ามัดย้อม
 - 3.1.3 การลดต้นทุนในการทำผ้ามัดย้อม
 - 3.1.4 การทำรายรับ – รายจ่าย
 - 3.2 การจัดการการตลาด
 - 3.2.1 การทำฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ / คู่แข่ง
 - 3.2.2 การโฆษณาประชาสัมพันธ์
 - 3.2.3 การส่งเสริมการขายและการบริการ

๓.๓ การจัดการความเสี่ยง

๓.๓.๑ การวิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม

๑) ค่าใช้จ่าย

๒) การเตรียมพื้นที่การทำผ้ามัดย้อม

๓) การแก้ปัญหาความเสี่ยงในการทำผ้ามัดย้อม

๔. โครงสร้างการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม

๔.๑ ความสำคัญของโครงการทำผ้ามัดย้อม

๔.๒ ประโยชน์ของโครงการทำผ้ามัดย้อม

๔.๓ องค์ประกอบของโครงการทำผ้ามัดย้อม

๔.๔ การเขียนโครงการทำผ้ามัดย้อม

๔.๕ การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการทำผ้ามัดย้อม

การจัดกระบวนการเรียนรู้

- การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา
- การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การฝึกปฏิบัติจริง

สื่อการเรียนรู้

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถานประกอบการ สื่อจริง และสื่อบุคคลในชุมชน

๑. วิทยากร/ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้

๒. VCD / หนังสือ

๓. Internet

๔. ศึกษาดูงานจากกลุ่มอาชีพตัวอย่าง/แหล่งเรียนรู้

การวัดและประเมินผล

๑. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีก่อนเรียนและหลังเรียน

๒. การประเมินผลงานก่อนเรียนจากการปฏิบัติ ได้ผลงานที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ และจบหลักสูตร

การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๒. มีผลการประเมินตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๓. มีผลงานที่มีคุณภาพ

เอกสารหลักฐานการศึกษา

๑. หลักฐานการประเมินผล

๒. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร

๓. วุฒิบัตร ออกโดยสถานศึกษา

การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธราช ๒๕๕๑ สาระการประกอบอาชีพรายวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑.	๑. ชื่อง ทางการ ประกอบ อาชีพการทำ ผ้ามัดย้อม	๑ บอกความสำคัญการ ประกอบอาชีพการทำผ้ามัด ย้อม ๑.๒ ความเป็นไปได้ในการ ประกอบอาชีพการทำผ้ามัด ย้อม - ความต้องการของตลาด - การใช้แรงงาน - การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ - การเลือกทำเลที่ตั้ง - ทุน - การบรรจุหีบห่อ - การขนส่ง - ความเป็นไปได้ในการ	๑. ความสำคัญการประกอบอาชีพ การ ทำผ้ามัดย้อม ๒. ความเป็นไปได้ในการประกอบ อาชีพ การการทำผ้ามัดย้อม - ความต้องการของตลาด - การใช้แรงงาน - การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ - การเลือกทำเลที่ตั้ง - ทุน - การบรรจุหีบห่อ การทำผ้ามัด ย้อม - การขนส่ง - ความเป็นไปได้ในการ ประกอบอาชีพ ตามศักยภาพ ๕ ด้าน ได้แก่ศักยภาพ ของทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ถม ลักษณะ ภูมิอากาศ ศักยภาพของภูมิ ประเทศ และศักยภาพของทรัพยากร มนุษย์ในแต่ละ พื้นที่ ๓. แหล่งเรียนรู้	๑. ผู้เรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถาน ประกอบการ สื่อ ของจริง สื่อบุคคลในชุมชน เพื่อนำข้อมูล มาวิเคราะห์ และใช้ในการประกอบอาชีพที่ มีความเป็นไปได้ในชุมชน ๒. ผู้เรียนวิเคราะห์อาชีพที่จะสามารถ เลือกประกอบอาชีพได้ในชุมชน จากข้อมูล ต่างๆ ๓. ผู้เรียน ศึกษาดูงานในสถาน ประกอบการ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ใน อาชีพ ที่ตัดสินใจเลือก ๔. ครู ผู้เรียน และผู้รู้ ร่วมกันอภิปราย เกี่ยวกับทิศทาง การประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม ใน รูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง	๓๐ นาที	

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๒.	๒.ทักษะการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดย้อม	๑. ผู้เรียนบอกวิธีการจัดเตรียม สถานที่ในการ ทำผ้ามัดย้อมได้ ถูกต้อง ๒.ผู้เรียนบอกขั้นตอน การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ ใช้ในการทำผ้ามัด ย้อมได้ ถูกต้อง ๓.ผู้เรียนบอกขั้นตอน การทำผ้า มัดย้อมได้ ถูกต้อง	๑. การจัดเตรียม สถานที่ ๒.จัดเตรียม อุปกรณ์ ๓.ขั้นตอนการทำ ผ้ามัดย้อม - ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับผ้าที่ใช้ใน การย้อม - ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับสีที่นำมาใช้ - ขั้นตอนการ ฝึกทักษะการทำผ้ามัด ย้อม - หลักการมัด รูปแบบต่างๆ - วิธีการดูแล รักษาหลังการ ย้อม - ตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ใหม่ จากผ้ามัด ย้อม	๑. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการ จัดเตรียมสถานที่ในการทำผ้ามัด ย้อม ๒.วิทยากรอธิบายขั้นตอนและการ เตรียมวัสดุอุปกรณ์การมัดย้อม ๓.วิทยากรอธิบายขั้นตอนการทำผ้า มัดย้อม ๓.๑วิทยากรอธิบายหลักการเลือก ผ้ามัดย้อมในการออกแบบ โดยยึด หลักการพิจารณาตามความ เหมาะสมของโอกาส พิจารณาผ้า และ พื้นผิวของผ้า ๓.๒วิทยากรอธิบายเกี่ยวกับพื้นฐาน และประเภทของสีตามวงจรสี พร้อมให้ผู้เรียนได้ดูภาพการ ออกแบบผ้าที่มีสีแตกต่างกัน ๓.๓ สาธิต และฝึกปฏิบัติจริงให้เกิด ทักษะจนเข้าใจเทคนิคและวิธีการ การทำผ้ามัดย้อม ๓.๔วิทยากรสาธิตหลักการมัด รูปแบบต่างๆ ๓.๕วิทยากรบรรยายการดูแลรักษา หลังการย้อม ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมวิธีใช้ความร้อน วิธีทำผ้ามัดย้อมร้อน คือ การ ใช้ความร้อนในการทำใช้เวลาไม่นาน ใช้งบไม่มาก โดยมีวิธีทำดังนี้ ๑. นำสีย้อมผ้า เกลือแกง และน้ำสะอาดผสมให้เข้ากันนำไปตั้งไฟ ๒. คนให้ส่วนผสมเข้ากัน รอจนน้ำเดือด แล้วค่อยใส่ผ้าที่เตรียมไว้ลง ไปต้มประมาณ ๓-๕ นาที ๓. ระหว่างนั้นควรใช้ไม้กดผ้าและพลิกผ้าเป็นระยะ เพื่อให้สีซึมเข้า เนื้อผ้าอย่างสม่ำเสมอ ๔. เมื่อครบตามเวลาที่กำหนด ยกผ้าขึ้นแล้วแช่ลงในน้ำสะอาดทันที พร้อมกับแกะอุปกรณ์มัดผ้าออก ๕. ซักด้วยน้ำเปล่าให้สะอาด แล้วค่อนำผ้าไปตากก่อนใช้		๓ ชม

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๓.	๓. การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการผ้าฝ้าย	<p>๑. สามารถบริหารจัดการในการประกอบอาชีพผ้าฝ้าย</p> <p>๒. สามารถวางแผนการจัดผ้าฝ้ายได้</p> <p>๓. สามารถเก็บรักษาคุณภาพของผ้าฝ้ายได้</p> <p>๔. สามารถลดต้นทุนในผ้าฝ้าย</p> <p>๕. สามารถทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายได้</p> <p>- สามารถจัดการการตลาดได้</p> <p>- สามารถทำฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ / คู่แข่งได้</p> <p>๖. สามารถโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้</p> <p>- สามารถส่งเสริมการขายและการบริการได้</p> <p>- สามารถจัดการความเสี่ยงได้</p>	<p>๓.๑ การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพผ้าฝ้าย</p> <p>๓.๑.๑ การวางแผนการจัดผ้าฝ้ายได้</p> <p>๓.๑.๒ การเก็บรักษาคุณภาพของผ้าฝ้ายได้</p> <p>๓.๑.๓ การลดต้นทุนในผ้าฝ้าย</p> <p>๓.๑.๔ การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย</p> <p>๓.๒ การจัดการการตลาด</p> <p>๓.๒.๑ การทำฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ / คู่แข่ง</p> <p>๓.๒.๒ การโฆษณาประชาสัมพันธ์</p> <p>๓.๒.๓ การส่งเสริมการขายและการบริการ</p> <p>๓.๓ การจัดการความเสี่ยง</p> <p>๓.๓.๑ การวิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพผ้าฝ้าย</p> <p>๑) ค่าใช้จ่าย</p>	<p>๑. การบริหารจัดการผ้าฝ้าย มอบให้กับผู้เรียน</p> <p>๒. สืบค้นและศึกษาแหล่งวัสดุ อุปกรณ์ และการใช้ประโยชน์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และทุนต่างๆ</p> <p>๓. ศึกษาการลดต้นทุนในผ้าฝ้าย</p> <p>๓.๑.ศึกษา วิเคราะห์ ปัจจัยความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และมีแนวทางในการจัดการความเสี่ยง</p> <p>๓.๒ การบริหารจัดการการตลาด จัดให้ผู้เรียนศึกษา</p> <p>- ข้อมูลการตลาด และวิเคราะห์ความต้องการของตลาด</p> <p>- กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และแผนการจัดการตลาด</p> <p>- ดำเนินการตามกระบวนการจัดการการตลาด เช่น การคิดต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาขาย การส่งเสริมการขาย จำหน่ายสินค้า ฯลฯ</p> <p>๓.๓ การจัดการความเสี่ยง จัดให้ผู้เรียนศึกษา</p> <p>- ให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารเรื่องการจัดการความเสี่ยง</p>		๒ ชม.

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๔.	๔ โครงสร้าง การ ประกอบ อาชีพทำ ผ้ามัด ย้อม	๔.๑ บอก ความสำคัญของผ้า มัดย้อม ๔.๒ บอกประโยชน์ของผ้ามัด ย้อม ๔.๓ บอกองค์ประกอบของผ้า มัดย้อม ๔.๔ บอกการเขียนโครงการ อาชีพผ้ามัดย้อม ๔.๕ บอกการประเมินความ เหมาะสมและสอดคล้องของ โครงการอาชีพผ้ามัดย้อม	๔.๑ ความสำคัญของผ้ามัดย้อม ๔.๒ ประโยชน์ของอาชีพผ้ามัดย้อม ๔.๓ องค์ประกอบของอาชีพผ้ามัด ย้อม ๔.๔ การเขียนโครงการอาชีพ ผ้า มัดย้อม ๔.๕ การประเมินความเหมาะสม และสอดคล้องของโครงการอาชีพ ผ้ามัดย้อม	๔. จัดให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากใบความรู้ เรื่อง ความสำคัญของผ้ามัด ย้อม ประโยชน์ของผ้ามัดย้อม แล้วจัดกิจกรรมการสนทนาแลกเปลี่ยน ข้อมูลความคิดเห็น เพื่อสร้างแนวคิด ๕. จัดให้ผู้เรียนศึกษาสาระข้อมูลจากใบความรู้ เรื่อง ตัวอย่างการเขียน โครงการอาชีพที่ดี เหมาะสม และถูกต้อง พร้อมจัดการอภิปราย เพื่อ สรุปแนวคิดเป็นแนวทางในการเขียนโครงการอาชีพที่ดี เหมาะสม และ ถูกต้อง ๖. จัดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ การเขียนโครงการอาชีพ ๗. กำหนดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการประเมินความเหมาะสมและ สอดคล้องของโครงการอาชีพ ๘. จัดให้ผู้เรียนปรับปรุงโครงการอาชีพ ให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง ๙. กำหนดให้ผู้เรียนเขียนโครงการอาชีพของตนเอง เพื่อเสนอขอรับการ สนับสนุนงบประมาณดำเนินงานอาชีพ ต่อไป	๓๐ นาที	-
				รวม	๑	๕